

KOMUNISTINIŲ LEIDINIŲ, IŠEJUSIŲ BURŽUAZIJOS VALDYMO METAIS LIETUVOJE, BIBLIOGRAFAVIMO KLAUSIMAI

ZIEDONE ZAVECKIENE

Komunistinė lietuviška spauda, kuri mūsų tyrinėjamu laikotarpiu žengė pirmuosius žingsnius, bet kuriai buvo lemta vis plačiau įsitraukti į aštrios ideologinės kovos areną, vis įtakingiau veikti visuomeninę sąmonę ir išeiti į pirmąjį politinės kovos planą, yra neatskiriama bendros revoliucinio judėjimo istorijos dalis. Ji ir dabar turi svarbią reikšmę, yra pagrindinis šaltinis, padedantis išaiškinti revoliucinio judėjimo strategiją ir taktiką, klasių kovos formas ir metodus, komunistinio masių auklėjimo problemas.

Norint pasinaudoti šia spauda, reikia ją žinoti. Jau beveik prieš dešimtį metų „Minties“ leidyklos teminiuose planuose buvo pateiktos žinios apie komunistinės spaudos bibliografijos greitą pasirodymą. Tačiau šios knygos neturime dar iki šiol. Žinoma, kad tai nulėmė visa eilė priežasčių, o visų pirma sunkios ruošimo sąlygos, patikimų ir pilnų šaltinių stoka.

Reikia pastebėti, kad tai didelio pasirošimo ir ilgų ieškojimų reikalaujantis darbas. Antai, bolševikinės periodinės spaudos 1900—1917 m. bibliografija¹ rusų kalba irgi išleista tik 1964 metais.

Komunistinė lietuviška ir kita spauda buvo leista daugiausia pogrindžio darbo sąlygomis, tiksliai nenurodant leidimo vietos, redaktorių, bendradarbių, tiražo. Leidiniai buvo persekiojami ir naikinami, už juos grėsė kalėjimai ir kitos represijos. Kai kurie spaudiniai išėjo prieš kelis dešimtmečius nedideliu eg-

zempliorių kiekiu ir iki šių dienų visai neišliko. LTSR Knygų Rūmai nacionalinės bibliografijos objektu laiko privalomą egzempliorių arba atskirų bibliotekų knygų fondus. Sudarant komunistinės spaudos bibliografiją, toks požiūris nepadėtų pilnai išaiškinti pogrindžio sąlygomis leistų spaudinių. Partijos istorijos institutas prie LKP CK, kuris ruošia komunistinių leidinių bibliografijas, turi atlikti gilesnių tyrinėjimų reikalaujantį darbą, aprašydamas leidinius ir iš šaltinių. Partijos istorijos instituto prie LKP CK iniciatyva jo mokslinėje bibliotekoje sukauptas turtingiausias mūsų respublikoje lietuviškų komunistinių leidinių fondas, surinkti atsišaukimai, periodiniai leidiniai, knygelės. Tačiau surasta toli gražu ne viskas. Taigi, norint subibliografuoti komunistinius leidinius, reikėjo visų pirma juos išaiškinti, atlikti mokslo tyrimo lygio darbą.

Tad kokie gi pagrindiniai bibliografiniai šaltiniai, kuriuose gali būti žinių apie komunistinės spaudos leidimą?

Daugiausia žinių šiais klausimais yra specialiose komunistinės spaudos bibliografijose, kurios turėjo tikslą užfiksuoti išleistą spaudą, informuoti apie ją suinteresuotus asmenis arba rekomenduoti atitinkamam skaitytojui. Pastarųjų, deja, yra labai nedaug.

1964 m. doc. V. Zukas „Bibliotekinin-kystės ir bibliografijos klausimuose“ (T. 3. p. 208—209) paskelbė įdomią žinutę apie 1930 m. Tilžėje išleistą „Lietuvos Darbininkų Spaudos Draugijos

¹ Большевнистская периодическая печать. М., 1964. 256 с.

katalogą. 1929—1930“. Siame kataloge buvo užregistruoti 199 Lietuvos Komunistų partijos, Lietuvos komjaunimo ir kiti leidiniai. Tai vienas iš pilniausių pagrindinio darbo metais išleistų bibliografinių leidinių. Kaip nurodė V. Zukas, minėtas katalogas buvo bibliografo Vyt. Steponaičio asmeninėje bibliotekoje. LTSR Valst. resp. biblioteka, kuri paveldėjo Vyt. Steponaičio knygų ir rankraščių rinkinį, šio leidinio neturi. Matyt, kad jis yra kur tai laikinai dingęs iš mokslinės apyvartos.

Partijos istorijos instituto prie LKP CK Partiniame archyve² yra saugomas dar pilnesnis už aukščiau minėtą katalogą komunistinių leidinių rankraštinis bibliografinis sąrašas. Bibliografija neturi pavadinimo ir kitų paaiškinančių duomenų, todėl negalime iš karto atsakyti, kam ji buvo skirta. Sąrašas paruostas rusų kalba.

Bibliografinis aprašas nepilnas ir nesudėtingas. Čia nurodoma knygos autorius, antraštė, leidimo metai ir kokia kalba ji išleista.

Bibliografijoje aprašyti 1917—1928 metais Lietuvos reikalų Komisarjato, Lietuvos Komunistų partijos, Lietuvos komjaunimo ir kiti leidiniai. Daugiausia užregistruotų knygų išleista 1918—1920 metų laikotarpyje. Skyrių pavadinimai užrašyti ir kai kurios pataisos padarytos Z. Angariečio ranka. Skirstymas smulkus. Skyriuose įtraukta vidutiniškai 10—20 knygų (mažiausiam — 6, didžiausiam — 25 knygos).

Bibliografinis sąrašas suskirstytas į 21 skyrių:

1. Lietuvos Komunistų partija.
2. Kova už Tarybų valdžią Lietuvoje. Tarybų valdžia Lietuvoje.
3. Profsąjungos. Ligonių kasos.
4. Antimilitaristinė literatūra.
5. Agrarinis klausimas.

6. Antireliginė literatūra.
7. Nacionalinis klausimas.
8. Apie buržuaziją, buržuazinę valstybę, buržuazines partijas.
9. Socialdemokratija.
10. Komjaunimas. Jaunimas. Komunistinis jaunimo internacionalas.
11. Lenino Raštai.
12. Leninizmas.
13. Komunistinis Internacionalas.
14. VKP? (Pavadinimas ne visai aiškus. Knygos apie Rusijos Komunistų partiją — ž. ž.).
15. Spalio revoliucija ir Tarybų valdžia Rusijoje.
16. Darbininkų judėjimas Vakarų šalyse.
17. Marksizmas. Komunizmas.
18. Įvairi medžiaga. (Pavadinimas sunkiai išskaitomas — ž. ž.).
19. Revoliucinės dainos. Beletristika.
20. Buržuaziniai leidiniai prieš komunistus ir Tarybų valdžią.
21. Tarybų Lietuvos leidiniai.

Kaip matome, pagrindinis skyrių skirstymas — teminis. Šalia teminių skyrių atskirai pateikti V. Lenino veikalai, revoliucinės dainos, beletristika, Tarybų Lietuvos leidiniai.

Vienuoliktajame skyriuje paminėti 25 V. Lenino veikalai. Čia įtrauktos 22 knygos lietuvių, 2 lenkų, 1 rusų kalba.

Skyrelio pradžioje pateikti V. Lenino Raštų rinkiniai, leisti 1925—1928 m. pagal jų eilinę numeraciją. Čia įtraukti V. Lenino darbų rinkiniai: „Marksizmo pamatai“ (1925), „Marksizmas ir tautinis klausimas“ (1925), „1905—1906 m. revoliucija“ (1926), „Jaunimas ir moksleivija“ (1926), „Apie Markšą ir marksizmą“ (1928). Toliau eina V. Lenino atskiri veikalai, išleisti 1918—1926 metais. Jie išdėstyti chronologine jų pasirodymo tvarka: „Laiškas Amerikos darbininkams“ (1918), „Jaunimo sąjungos

² Partijos istorijos in-to prie LKP CK partinis archyvas (toliau — PA), f. 77, ap. 13, b. 20, l. 44—70.

uždaviniai“ (1921), „Valstybė ir revoliucija“ lenkų k. (1921).

Septynioliktajame skyriuje „Marksizmas. Komunizmas“ išdėstyta 14 knygų. Jų tarpe K. Markso ir F. Engelso „Komunistų partijos manifesto“ 1918—1920 metų leidimai lietuvių ir lenkų kalbomis, F. Engelso „Komunizmo principai“ (1926) lietuvių kalba.

Pirmajame skyriuje išdėstyti leidiniai, skirti Lietuvos Komunistų partijai (viso 23 knygos). Jų tarpe Lietuvos Komunistų partijos įstatai lietuvių, rusų ir vokiečių kalbomis, Lietuvos Komunistų partijos suvažiavimų ir konferencijų rezoliucijos, tezės (p. 26). Nemažiau svarbūs V. Kapsuko ir Z. Angariečio darbai, skirti partijos istorijai tyrinėti: V. Kapsukas. Trumpa Lietuvos socialdemokratų partijos istorija. D.1-2. 1918—1920; Z. Angarietis. Lietuvos revoliucinio judėjimo ir darbininkų klasės kovos istorija. D.1-2. 1921—1922.

Atskiru skyriumi „Komjaunimas. Jaunimas. Komunistinis jaunimo internacionalas“ išskirtos knygelės jaunimo tematika. Jų čia įtraukta 20. Knygeiės išleistos 1919—1925 m. laikotarpiu. Daugiausia tai LKP CK leidyklos Smolenske išleisti leidiniai. Jie atvaizduoti palyginti pilnai (praleista 1—2 leidiniai). Tačiau į bibliografiją neįtraukti LKJS CK ir vietinių organizacijų leidiniai, išleisti Lietuvos pogrindyje. Iš tokių leidinių čia neužregistruota apie 25 knygelės.

Antai, Greifenbergeris J. Iš mūsų sąjungos gyvenimo. [K.?—Tilžė?], 1921. 28 p. (Lietuvos KJS. Komunistinės jaunomenės knygynėlis. Nr. 10). [6000] egz. Prieš antr. aut.: V. Grigas.

LKJS Programa. Priimta LKJS CB plenumo 1920 m. lapkr. 21—22 d. d.

Įžanga V. G. [J. Greifenbergerio]. K., 1920. 15 p. (Lietuvos KJS. Nr. 6).

Kas reikalinga žinoti Lietuvos jaunam darbininkui bei darbininkei. Pagal R. B. parašė Vargų duklė. K., 1921. 16 p. (Lietuvos KJS. Nr. 13). [2000] egz.

LKJS Vilniaus m. Komiteto ataskaitoje už 1919 m.³ ir archyvinėse žiniose⁴ nurodoma, kad 1919 m. buvo išleista „Lietuvos Komunistinės jaunomenės sąjungos programa ir įstatai“ keturiomis kalbomis. Į aptariamą bibliografinį sąrašą pateko „Programa ir įstatai“ tik lietuvių ir rusų kalbomis.

Matyt, bibliografija buvo sudarinėjama Maskvoje apie 1930 metus. Sudaryti pilną Lietuvoje išleistų leidinių sąrašą tikriausiai nebuvo ryžtasi.

Iš viso bibliografijoje užregistruoti 284 leidiniai, išėję atskiromis knygomis, išleisti 1917—1928 metais. Tai produktyviausias laikotarpis, leidžiant komunistinę spaudą. Siuo metu buvo išleista didžioji dauguma leidinių. Antai, Lietuvos Komunistinė Jaunimo Sąjunga per 1929—1940 m. beišleido tik apie trečdalį 1919—1928 m. pasirodžiusių atskirų leidinių. Partijos istorijos instituto prie LKP CK išankstiniais duomenimis 1917—1940.VI. buvo išleista apie 750 pavadinimų komunistinio turinio knygų ir brošiūrų⁵.

Taigi, kol kas aukščiau nurodyta rankraštinė bibliografija — rimtas šaltinis visiems tiems, kurie ieško žinių apie komunistinę spaudą, išleistą 1917—1928 metais.

Viena iš pirmųjų specialių rekomendacinio pobūdžio bibliografijų buvo sudaryta Lietuvos Komunistų partijos vadovo Z. Angariečio. Ji išleista „Komunisto knygynėlio“ serijoje Nr. 95, 1921 metais Smolenske. Tai rekomendacinė bibliografija į pagalbą politiniams lavi-

³ «Факел коммунизма», 1919, № 1, с. 16.

⁴ PA, f. 3743, ap. 1, b. 27, l. 41.

⁵ *Sarmaitis R* Taip rašoma partijos istorija.— „Tiesa“. 1968, spalio 2.

nimuisi „Komunisto lavinimosi knygy-nėlis“. Sąrašas turi 297 pozicijas, pada-lintas į 33 skyrius. Antai, I skyrius „Kas tai yra komunistai?“, III skyrius „Isto-rinis materializmas“, V skyrius „Kapi-talizmo surėdymas“, XXVII skyrius „Lietuvos istorija“ ir pan. Čia nurody-ta daug V. Kapsuko, Z. Angariečio ir kitų autorių darbų, grožinės literatūros. Greta atskirų knygelių pateikta straips-nių iš „Komunisto“, spaudai paruoštų knygelių rankraščių. Matyt, kad šis są-rašas, kaip rekomendacinė priemonė, tu-rėjo reikšmės. Archyviniuose dokumen-tuose mes randame nemaža žinių apie tai, kad LKP ir LKJS vadovaujantieji organai prašė prisiųsti į Lietuvą įvairių knygų panašiomis temomis⁶.

Ši bibliografija turi tam tikros reikš-mės ir kaip bibliografinis šaltinis.

Išaiškinti jos privalumus galima tik sugretinant kelis bibliografinius leidi-nius. Antai, aukščiau minėto rankrašti-nio sąrašo „Antireliginės literatūros“ skyriuje, lyginant su rekomendacine bibliografija, pasigendame Z. Angariečio knygėlės „Kova su tikybos prietarais Lietuvoje“, 1920 m. („Komunisto knygy-nėlis“. Nr. 11). Ir atvirkščiai, spaus-dintame rekomendaciniame sąrašo nėra tuo metu išleistų knygų lenkų kalba — E. Preobrezenskio „Religija ir komuniz-mas“ (1920), R. Muklevič 1920 m. iš-leistos knygos (pavadinimo pirmas žodis blogai išskaitomas), 1925 m. pasi-rodžiusios M. Beržo knygos „Vaikai ir dienos“.

Nemažiau svarbūs ir pačioje komu-nistinėje periodinėje spaudoje ir atski-rose knygėlose skelbti bibliografiniai sąrašai. Čia laikas nuo laiko buvo pa-teikiamos žinios apie naujai išėjusius leidinius. TSRS ir Vokietijoje spausdin-toje komunistinėje spaudoje tokios žinios buvo skelbiamos prenumeratos tikslais. Antai, LKP CK organe „Komu-nistas“ buvo paskelbti sąrašai: „Darbi-ninkų spauda lietuvių kalboj“⁷, „Mūsų spauda apie Komunistų Internaciona-lą“⁸, pranešimai apie V. Lenino raštų leidimą⁹. 1932 m. leidinyje „Partijos darbas“ per kelis numerius ėjo nume-ruotas 47 pavadinimų naujų knygelių sąrašas¹⁰. Daug tokių sąrašų buvo spausdinama TSRS ėjusiuose leidiniuose „Priekalas“ ir „Raudonasis arto-jas“¹¹. Čia bibliografijos skyriuose buvo patalpinta ir daug kritikos straipsnių apie lietuviškas knygas.

„Balse“ greta kitų komunistinio turi-o spaudai aprašyta 10 vien kom-jaunimo ir jaunimo tematikai skirtų lei-dinių¹².

Buvo duotas net specialus partijos nurodymas: leidžiant knygeles, paskuti-nį tuščią viršelio puslapį skirti biblio-grafiniams sąrašams¹³. Šis nurodymas visą laiką buvo vykdomas. Sąrašuose yra žinių apie iki šiol neišlikusius leidi-nius.

Buržuazijos valdymo metais Lietuvo-je atskirų įstaigų ir daugiausia atskirų knygos mylėtojų pastangomis buvo sudarinėjama nemaža oficialių biblio-

⁶ PA, f. 3743, ap. 1. b. 18, l. 68.

⁷ „Komunistas“, 1922, Nr. 8, p. 165.

⁸ „Komunistas“, 1924, Nr. 3—4, p. 86.

⁹ „Komunistas“, 1926, Nr. 3, p. 151.

¹⁰ „Partijos darbas“, 1932, Nr. 2(5), p. 23—24; 1932, Nr. 7(10), p. 96.

¹¹ „Raudonasis artojas“, 1933, gegužės 1, Nr. 24; PA, f. 77, ap. 16, b. 16, l. 12—14, 15—21.

¹² „Balsas“, 1929, Nr. 24, p. 1143; 1930, Nr. 7, p. 344; 1930, Nr. 16, p. 696; 1931, Nr. 4, p. 136, Nr. 10, p. 336.

¹³ Z. Angariečio laiškas į Vokietiją. Zr. PA, f. 77, ap. 13, b. 5, l. 143, 147.

grafijų, registruvusių to meto spaudą¹⁴. Svarbią reikšmę turėjo tuo metu leisti specialūs bibliografiniai leidiniai — „Knygos“ (K., 1922—1924) ir „Bibliografijos žinios“ (K., 1928—1944).

Šiuose darbuose, nors ir su dideliais praleidimais, buvo registruojami Lietuvos teritorijoje išėję leidiniai (visomis kalbomis), o taip pat užsienyje pasirodę lietuvių kalba, lietuvių autorių ir lietuvių liečiantys leidiniai.

To meto bibliografijose daugiausia buvo registruojamos „rinkoje“ buvusios, neretai bažnyčios aprobuotos knygos ir periodiniai leidiniai. Tai rodo įrašai pačiose bibliografijose (Žiūr.: Kisinai I. Lietuviškų knygų sisteminis katalogas. K., 1938, p. I, VI).

Nors tuo metu daug buvo kalbama apie objektyvumą bibliografijoje, tačiau to meto bibliografijų sudarytojai ne tik nesugebėjo, kaip nurodoma, „Mažojeje lietuviškoje tarybinėje enciklopedijoje“, kalbant apie „Bibliografijos žinias“¹⁵, bet dėl buržuazinės valdžios politikos negalėjo arba nenorėjo registruoti tiek legalių, tiek ir nelegalių komunistinių leidinių. Apie kai kuriuos iš jų ir žinių neturėta.

To meto periodinių leidinių bibliografijose nerandame užregistruoto nė vieno komunistinio periodinio leidinio, nors tokių kaip „Tiesa“ (nuo 1917 m.), „Kommunistas“ (nuo 1918 m.), „Balsas“ (1928—1933), „Darbininkų jaunimas“ (1923—1933), „Darbininkų ir valstiečių jaunimas“ (1934—1940) vargu ar galima buvo nežinoti.

Nežiūrint to, negalima sumenkinti oficialiųjų bibliografinių leidinių reikšmės, išaiškinant komunistinę spaudą.

„Bibliografijos žinios“ iki 1940 m. Nr. 5 (rugsėjis) komunistinė spauda nebuvo registruojama. Tačiau ir šio leidinio apžvalginiame straipsnyje „Šiaulių spauda“ randame žinių apie 1919—1927 m. čia leistus legalių darbininkų laikraščius,ėjusius LKP ir LKJS įtakoję, kai kurių jų nurodomi redaktoriai, tiražai.

Daugiausia medžiagos komunistinės spaudos leidimo klausimais randame bibliografiniame leidinyje „Knygos“. „Knygose“ buvo stengiamasi suregistruoti įvairius Lietuvoje išleistus ir lituanikos pobūdžio darbus, išėjusius už jos ribų nuo 1914 metų. Čia „Politikos“ ir kai kuriuose kituose skyreliuose užregistruota viena kita K. Markso, F. Engelso, V. Lenino knyga, išleista JAV, Lietuvos Reikalų Komisariato Voroneže ir kt., nemažai V. Kapsuko, Z. Angariečio 1914—1920 m. leidinių. Antai, „Knygų“ 1924 m. Nr. 4—6, p. 387 „Politikos“ skyriuje užregistruota 17 Z. Angariečio knygelių — Lietuvos reikalų komisariato, Lietuvių sekcijų Centro Biuro, LKP CK 1918—1920 m. leidinių. „Knygose“ yra užregistruota 60 komunistinio turinio atsišaukimų, išleistų LKP ir LKJS centrinių organų bei Kauno organizacijos. Vien tik 1922 m. „Knygų“ Nr. 2—3, p. 209—212 užregistruoti 43 1920—1922 m. LKP, Komunistinio Jaunimo internacionalo, LKJS išleisti atsišaukimai. Aštuoni iš jų nepaskelbti leidinyje „LKP atsišaukimai“. Antai, „Draugai darbininkai, valstiečiai ir kareiviai“ L ir B KP Kauno raj. k-tas (atsišaukimas ryšium su F. Plateno—Šveicarijos piliečio kalinimu Kauno kalėjime (1920 m.)¹⁶. Kitas atsišaukimas „Dr. dr. K. Libknecht ir Liuksemburg atminimui. Kaunas,

¹⁴ Kisinai I. Lietuvos ir užsienio lietuvių kolonijų 1935 m. periodika. K., 1936. 22 p.; Kisinai I. Lietuviškų knygų sisteminis katalogas. K., 1938. 1159 p.; Ružancovas A. Lietuvos periodinė spauda 1928 metais. K., 1929. 16 p.; Steponaitis V. Vilniaus lietuvių spauda 1919—1928 m. K., 1931. 140 p. ir kt.

¹⁵ Mažoji lietuviškoji tarybinė enciklopedija. T. I. A-J, p. 219.

¹⁶ „Knygos“, 1922, Nr. 2—3, p. 212.

sausio 15 d. 1920 m. Liet. kom. jaun. sąj. centro biuras“¹⁷. „LKP atsišaukimuose“ yra išspausdintas tik 1921 m. išleistas tokio pat pavadinimo atsišaukimas¹⁸, o aukščiau nurodyto nėra. „Knygose“ užregistruoti du LKJS CB 1921 ir 1922 m. sausio mėn. 10 d. atsišaukimai (lietuvių ir rusų kalbomis). „Visų šalių darbininkų jaunuomenei. Jaunieji draugai, sesers ir broliai darbininkų drabužy ir kareivių šineluose!“ Kaunas, 1922 m. sausio 10 d. LKJS CB leidinys¹⁹. Galimas dalykas, kad apie kai kuriuos iš šių atsišaukimų neturi žinių ir kompetentingiausia šiuo klausimu įstaiga, gausiausia panašių spaudinių saugykla — Partijos istorijos institutas prie LKP CK.

Nors čia buvo suminėta nemažas skaičius bibliografinių šaltinių, turinčių svarbios informacinės reikšmės, bet nė vienas kuris nors ir net visi kartu paimiti dar nesuteikia mums visiškai pilno vaizdo apie komunistinius leidinius, išėjusius Lietuvos Komunistų partijos, Lietuvos komjaunimo, revoliucinių profsąjungų raudonosios pagalbos pastangomis, apie jų skaičių ir leidimo aplinkybes. Prie tų duomenų, kuriuos randame bibliografiniuose šaltiniuose, reikia dar pridėti žinutes, esančias įvairiuose oficialiuose partijos dokumentuose, par-

tijos vadovų bei spaudos leidėjų laiškuose ir kitur.

Bibliografai turėjo konsultuotis ir su išlikusiais gyvais pagrindinės spaudos leidėjais. Nereikėtų užmiršti ir čia nurodytu, o gal ir nesuminėtų šaltinių, nes be to bibliografija gautųsi nepilna.

Nežiūrint visų šių bibliografavimo proceso sunkumų, komunistinių leidinių bibliografija jau yra beveik paruošta spaudai ir už metų—kitų mes turėsime naują nacionalinės bibliografijos leidinį. Pagrindinį darbą šioje srityje atlieka Partijos istorijos institutas prie LKP CK ir Lietuvos TSR Knygų Rūmai.

Spaudos tyrinėtojų ir bibliografų pastangomis bus užbaigtas svarbus darbo baras — komunistinės spaudos pilnos bibliografijos sudarymas, kur rasime žinių apie komunistinę periodiką (apie 350 pavadinimų), komunistinio turinio knygeles (apie 750) ir kelis tūkstančius komunistinių atsišaukimų.

Tačiau šiuo metu visiems tiems, kuriems tenka dirbti spaudos, revoliucinio judėjimo istorijos srityje, dar tenka turėti reikalą su dideliu kiekiu spausdintų ir rankraštinų šaltinių, renkant iš jų atskirus faktus.

Tiek tyrinėtojams, tiek ir bibliografams šiame darbe gali daug padėti aukščiau nurodyti bibliografiniai šaltiniai.

Vilniaus V. Kapsuko universitetas
Bibliotekinininkystės ir mokslinės
informacijos katedra

[teikta
1973 m. vasario mėn.

¹⁷ „Knygos“, 1922, Nr. 2—3, p. 210.

¹⁸ LKP atsišaukimai. T. I. V., 1962, p. 430—432. Kyla abejonė, ar tai ne tas pats atsišaukimas, tik viename iš šaltinių neteisingai nurodomi metai. Iš bibliografijos paskelbtų lakoniškų duomenų nėra galimybės žinių sutikrinti.

¹⁹ „Knygos“, 1922, Nr. 2—3, p. 211.

ВОПРОСЫ БИБЛИОГРАФИРОВАНИЯ КОММУНИСТИЧЕСКИХ ИЗДАНИЙ, ВЫПУЩЕННЫХ В ГОДЫ БУРЖУАЗНОЙ ДИКТАТУРЫ В ЛИТВЕ

Ж. ЗАВЕЦКЕНЕ

Резюме

Уже несколько лет Институт Истории партии при ЦК КП Литвы совместно с Книжной палатой Лит. ССР проводит работу по составлению библиографии коммунистических изданий, как отдельной части национальной библиографии республики.

Работа обуславливается большими трудностями, связанными с разысканием самих изданий. Коммунистическая печать, издававшаяся в трудных условиях подполья, эмиграции, уничтожавшаяся при издании и распространении, сохранилась до наших дней далеко не вся. Приходится библиографировать не только сохранившиеся, но и известные по разным источникам издания. Поэтому пройдет еще некоторое время пока появится библиография коммунистических изданий в печатном виде.

Всем тем, кому приходится работать в области истории печати, революционного движения и самим составителям национальной библиографии все еще приходится иметь дело с большим количеством источников, собирая из них нужный материал по отдельным крупным изданиям. В статье дается анализ наиболее ценных библиографических источников, составленных в 1920—1940 годах, из которых можно черпать значительное количество данных. Упоми-

нается отдельно изданные библиографические списки: «Каталог общества печати литовских рабочих» (Тильже, 1930 г.), «Библиотека самообразования коммуниста» («Komunisto lavinimosi knugynelis»), составленная представителем Политбюро ЦК КП Литвы З. Ангаретисом.

В партархиве истории партии при ЦК КП Литвы найден рукописный список отдельных изданий Комиссариата по Литовским делам, ЦК КП Литвы, руководящих органов комсомола и других организаций за 1918—1928 г.—наиболее продуктивный период по изданию подобной печати. В списке 284 названий.

Упомянуты библиографические списки, печатавшиеся в самих коммунистических изданиях. Отдельно поднимается вопрос о регистрации коммунистической печати в официальных библиографических изданиях буржуазной Литвы. Хотя систематическая регистрация коммунистических изданий в этих трудах не велась, но и здесь, по инициативе отдельных библиографов, отмечались некоторые факты легально изданной коммунистической печати в самой Литве («Печать в Шяуляй») и за границей, нелегальные воззвания и т. п.

BIBLIOGRAPHIC REGISTRATION OF COMMUNIST PUBLICATIONS ISSUED IN THE PERIOD OF BOURGEOIS DICTATORSHIP IN LITHUANIA

Z. ZAVECKIENE

Summary

The Institute of History of the Communist Party together with the Book Chamber of Soviet Lithuania are busy in bibliographing Communist publications, as a separate part of a national bibliography.

Nowadays one gets into difficulties in bibliographing underground Communist publications, as many of them have completely disappeared. It will take much time the bibliography to be compiled and published.

One who gets in touch with the history of revolutionary publishing, has to search for facts in a lot of sources. In the article one can find a detailed analysis of the most valuable bibliographic sources, created in 1920—1940, such as „Cathalogue of the Lithuanian workers Press Union“ (Tilže, 1930), the „Library of Communist Selftraining“, compiled by Zigmas Angarietis.

In the Archives of the Institute of History of the Communist Party of Soviet Lithuania there is a list of separate publications of the Commissariat for Lithuanian affairs, of the Central Committee of the CP of Lithuania, of the direct-

ing organs of the Komsomol and other organisations (284 items).

The bibliographic lists published in Communist publications are mentioned as well. The registering of Communist publications in official bibliographic indices of the bourgeoisie Lithuania is mentioned separately. Though there wasn't any systemathic registration of Communist publications, but on individual initiative of separate bibliographers the registering of legally issued Communist publications was carried on not only in Lithuania but abroad as well.